

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

"Poduk v gospodarstvu bogati deželo."

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 23.

V Mariboru 4. junija 1868.

Tečaj II.

Razsodba.

V imenu Njegovega Veličanstva cesarja je c. k. okrožna sodnija Celjska ko sodni dvor v kazenskih zadevah 28. sušca 1868 pod predsedom dež. sodnije svetovalca Stiger-ja v nazočnosti gg. svetovalcev Martinak-a in Schmied-a ko sodnikov in pismovodja avskultanta Ulepič-a na podlagi zatožnega pisma c. k. državnega urada Celjskega 11. februarja 1868 št. 1256, s katerim je bil dr. Matija Prelog kot odgovorni vrednik v Mariboru izhajajočega časopisa „Slovenski Gospodar“ in Slavomil Janžič kot tiskar istega lista zavolj pregreška postave za tisk v zatožljivost postavljen, 28. dan sušca t. l. začeti in tisti dan dognani ustmeni končni obravnavi in po predlogih državnega pravdnika gosp. dr. Mulej-a in zagovornika dr. Srnee-a za prav spoznala:

I. Sostavek, ki se pod naslovom „Slovenci“ nahaja v II. listu v Mariboru izhajajočega časopisa „Slovenski Gospodar“ od 9. prosinca l. 1868 ustanovi pregrešek bunjenja in pregrešek k sovražljivosti soper narodnosti po §§. 300 in 302 kaz. postave.

II. Prepove se po §. 36 postave za tisk, da bi se ovi sostavek dalje razglasil.

III. Zatoženca gospoda dr. Matija Prelog, praktičen zdravnik v Mariboru in vrednik „Slovenski Gospodarja“, in Slavoljub Janžič, ki ga tiska, nista kriva prej omenjenih pregreškov.

IV. Ali gospod dr. Matija Prelog, kakor odgovorni vrednik „Slovenskega Gospodarja“, je kriv prestopka zanemarjenja dolžne pazljivosti in skerbi, kaznjivega po §i 32, zakona o tisku, in se obsodi po §§. 33 in 35 post. za tisk, da plača za kazni 30 goldinarjev zagotovščine, da mu zapade 60 goldinarjev zagotovščine in da poverne stroške za kazensko pravdo in zveršbo po besedah §. 341 reda kazenske pravde in cesarkega ukaza od 2. junija l. 1859 — v državnem zakoniku — list 105.

V. Ta obsodba se mora natisniti v osmih dnevih potem ko postane pravoveljavna na prvi strani „Slov. Gospodarja“ — §. 39 post. za tisk.

Vzroki.

V Mariboru izhajajoči časopis „Slov. Gospodar“, ki ga vreduje gosp. dr. Matia Prelog je prinesel v svojem drugem listu tega tečaja od 9. prosinca članek, kateremu je bil napis: „Slovenci“. Ta članek terdi o vladi in nje organih očitne neistnosti, namreč vlada pripušča da se primorski Slovenci po laških življih zatirajo — uradništvo je krivo, da se zaničuje slovenski jezik in narodnost in seer po privoljeni vlade, ktera Slovence iz števila živočih narodov zbrisati, ter v Nemce spremenite hoče („in na primorju koder strašno pritiska laški živeli našo narodnosti po dopuščenju bečke vlade.“). Naj večji vzrok ponemčevanju in zaničevanju našega jezika in narodnosti je bil in še je nemško in nemškutarsko uradništvo na Slovenskem nevedoče slovenski, ktero že za Slovence že od davne dobe pisari po nemškem, kar je tudi nemška bečka vlada vdobrila, hoteča nas zbrisati iz števila živočih narodov, hote nas spremeniti v Nemce).

Vidi se, da je tako breztemeljno obdolževanje pripravno, spodbujati saj v malo vedenem delu ljudstva merzost in zaničevanje vlade in njenih organov; objektivno zapopadajo torej ove besede v sebi pregrešek podšuntovanje po §. 300 kaz. postave.

Dalje se lahko spoznava, da kaže ves članek nekako strast proti Nemcem, Lahom in Vogrom, in da izrekuje znamenito sovražnost. Kakor je že rečeno, obdolžujejo se Lahi,

da zatirajo slovenske primorce, o Nemcih se pravi, da so predrzno ošabni in da „požirajo Slovence“, o Vogrih se govori, kakor o „nepravičnih“ ter požirajočih Slovence. Ker se po takih besedah izcimijo sovražne razmere in misli med narodi, zato ustanovijo djanski pregrešek draženja k sovražljivosti proti narodnostim po §. 302 kaz. postave.

Subjektivno sta zavolj teh pregreškov pod zatožbo djana dr. Matia Prelog, kot odgovorni vrednik „slovens. Gospodarja“ in Slavomil Janžič, kteri ta časopis tiska, ali sodnija nju je morala teh pregreškov nedolžna spoznati, ker sta obadva tajila, da bi bila članek, prej ko se je natisnil, prebrala, in ker se potem takem ne da dognati, da bi ga bila vedoma razglasila: Znabiti, da je gospod dr. Prelog v začetku leta z oskerbovanjem svojega časopisa kot vrednik in zdravnik polne roke dela imel, in da je omenjeni članek, ki mu ga je poslal njemu znani dopisnik, natisniti dal, ne prebravši njega. Verjetno je pa tudi, da ga tudi gospod Janžič, kot gospodar tiskarnice ni bral, ampak da je prepustil ne umé slovenski, tiskovanje II. lista časopisa „Slov. Gospodar“ popolnoma svojemu zlagarju. Ker se pa nesresničnost vsega tega dokazati ne da, se ni mogla sodnija prepričati, sta li zatoženca kriva, ter ju je v tem obziru nedolžna spoznala, posebno ker je Slavoljub Janžič tiskarjeve dolžnosti, zapovedane v §§. 9 in 17 tisk. postave, dopolnil, ter na tiskopisu zaznamoval tverdko in kraj, kjer je bil list natisnjen, in ravno tako tudi izročil zapovedan primerek varstveni oblastnji.

Ker je pa dr. Matija Prelog sam obstal, da ni prebiral članka, in ker ni hotel imenovati pisatelja, je dokazno, da je kot odgovorni vrednik „Slov. Gospodarja“ zanemarl dolžno pazljivost in skerb, zapovedano po §. 32 post. za tisk.

Če se pomisli, da ni nobene obtežnje, da je bilo dosihdobno življenje dobroglasito, in da se je časopis le redkoma nahajal med ljudstvom, tako je izmera kazni opravičena.

Razsodba zavolj stroškov za kazensko pravdo in zveršbo je vpoterjena v postavi.

V Celji dne 28. sušca 1868.

Stiger l. r.

Ullepitsch l. r.

Visoka c. k. predsodnija v Gradcu je z ukazom od 21. malega travna 1868 št. 4885 presočno pritožbo zaverгла, ter to obsodbo zavolj pervosodnjih vzrokov popolnoma poterdila.

C. k. okrožna sodnija Celjska dne 1. vel. travna 1868.
Vest l. r.

Svečanost pokladanja temeljnega kamena českemu gledišču v Pragi.

(Dalje.)

Taki po deveti je naznanjalo pokanje možarjev na Žižkovem bregu, da je prevod začel iti od hiše invalidov. Na enkrat se začne muzika od 40 band, ki so bile razdeljene po celem prevodu in ki so godle same slovanske pesmi, v prevodu je bilo gledati više 200 različnih lepih bander.

Pred prevodom se je peljal v odprti kočiji član odbora slovesnosti g. dr. Kučera na jedni strani poleg kočije je jezdil sokolovec na drugi pa eden član odbora slovesnosti. V prevodu je naj naprej šla banda mestjanskih ostrostrelcev v prazniški obleki, za njo je šla banderija Hanakov. Lepi jihovi konji so imeli upletene črle trake v grivah. Polo-

vica jezdecev ni nosila jopičev, temoč je jezdila ravno tako prost o oblečena, kakor Nanoški kmetovje po poletu doma jezdijo, druga polovica pa je nosila zelene z zlatom obšite jopiče, iz okroglih klobukov, ki so bili z umetnim cvetjem okinčani, je plahala množina erlenih trakov. — Za hanaško banderijo je šla kmetiška banderija, ki je imela ne samo lepo kmetiško obleko različnih krajev iz Česke, temoč tudi posebno lepe konje domače reje.

Naj lepša med vsemi je morebiti bila banderija iz Hrudima, ki je imela same izvrstne konje. Jezdci te banderije so imeli belo črle preveze okol prs in ravo take trake okol klobukov. Vsaki je tudi nosil banderico iz deželnih barev. Zlo lepe so tudi bile banderije Česko-brodsko v zeleni obleki, Karolinske doline in Kolinska, zadnji so imeli modre suknje. Banderijo iz Kouřima je vodil velikoposestnik grof Rumerskirch ono iz Unošti pa zlah. Ondrejavsky.

Pred drugim oddelkom prevoda je šla banda praških mestjanskih pešcev, za njo je naj prej šla sokolovska na konjih v lepi svoji sokolovski obleki s črleno-belimi prevezi okol prs.

Za njimi je došla velika množina praških cehov in sicer je šel naj naprej mesarski ceh. Ta ceh je vodil grbo-držec, ki je držal prav visoko česki grb (česki lev na črlem polju), grbo-držca so obdaval štitonosi in paži v bogati lepi obleki, za njimi so šli mesarski pomočniki, ki so imeli bele jopiče in bele prepasnike, na rami pa je nesel vsaki lepo mesarsko sekiro, na kateri se je videlo 1868. Za njimi so šli napovedniki (heroldi) in za njimi je jezdil banderaš, ki je imel bogato belo-črle obleko in ki je nosil ono staro bandero, ktero so imeli praški mesarje, ko so junaški branili mesto proti napadu Švedov. Banderiškega konja, ki je bil tudi zlo bogoto in krasno okinčan, sta peljala dva krasno oblečena paža. Vsi kostumi so bili iz žameta ali svile. Za mesarskim cehom je šel pivarski ceh, ljudje tega ceha so imeli zelene kape s zlatimi portami, zelene jopiče in bele predpasnike. Vsaki je nesel v roki sekiro za led. V sredini tega ceha je jezdil kralj Gambirinus, ki je ali celo tako oblečen, kakor se o njem pravi, da se je nosil, ogrnjen je imel črle s kožuho imenovano hermelin zoroobljen plašč štitonosi, ki so nosili cehovske ščite so ga obdaval. Bogato kostumirani paži so nesli pivarska znamenja in sicer hmeljnje in ječmenove lati.

Na črlem žamatnem vankušu, ki je bil z zlatimi portami obrobljen, so nesli ono veliko kositrno majolko, ki je že 16 stoletja napravljena in ktere pokrov je bil z vencem iz ječmenovih lati okinčan. Za tem so došli sledeči cehi: sodarski, krznarski, pekovski in onih, ki delajo čokolado, suknjarski, nogovičarski, vsi s svojimi banderami in s znamenji ceha. Vrvarji so nesli dolgo za 4 palee debelo vrv, ktero so darovali za stavljenje gledišča. Krznarji so imeli modre kape, ki so bile s hermelinom obrobljene. Za tem še so šli zlatarji, nožarji, orožarji, puškarji, steklarji, sambolji različni malarji, mehanikarji, optikarji, steklarji itd. Vsaki ceh je imel svojo lepo z cveticami okinčano veliko bandero in vsi banderaši so imeli starinsko-česko bogato obleko; vsaki ceh je imel tudi svojo bando.

(Dalje prihodnjič.)

Stanko Vrazova literarna zapuščina. *)

Poroča F. Kočevar.

(Dalje.)

Umetno blago St. Vrazove literarne zapuščine je dvojno-vrstno: izvirno, in prevodi iz drugih jezikov. Pa kakor se pri mnogih narodnih pesmih ne da razbrati, po kom, kje in kdaj so bile zapisane, ravno tako se tudi o spisih umetnega blaga ne da zmiraj odločno reči od koga so. In v tem pogledu morem le toliko poročati, da je jih pretežni del gotovo St. Vrazov, kar nedvojbeno pismo njegove roke kaže.

Izvirnega v vezanem slogu spisanega blaga je naj več sonetov al kakor jih St. Vraz imenuje „zvoncev“. Jih je kakih petdeset, pa prej več kot manj. Z manjimi iznimkami bi vse St. Vrazu prisodil. Razun sonetov je še nekoliko romane, balad in popevk (lieder). Kdaj so bili ti umotvori spevani, je težko reči, zakaj letnica je le malokje ktera zapisana. Jaz bi jih proizvod postavil z več strani med leta 1834—1837 ali sploh v tisti čas, ko je St. Vraz še ju-

rist na graškem vseučilišču bil; zakaj pozneje, ko se je bil že za stalno ilirskega peresa poprijel, mislim, je malo več kaj slovenskega pisal.

En sešitek ima napis: „Slovensche Gedichte des Herrn Johann Schamperl“ (rod. 1815 † 1836); — en drugi: „Pesmi Sabukoshek“; — na enem stoji letnica: „IV. nonas septembris 1838; — ena tekica ima naslov: „Slovenske speve alj slovenske popevke. Meshorovski, Hauptmann. Klagenfurth, 10. Oktober 1832“. V vsakem teh sešitkov je kakih 12—18 pesmi. V zadnjem sešitku so pod poedinimi pesmimi podpisani: „Krumpak, Kaplan“, — J. Hašnik“, — „Schwarzl, Pfarrer“, — „Jarnik“, — sedem pesmi pa imajo podpisani pismenki „V. O.“ (Oliban?). En par mičnih romanc sem našel tudi od našega učenjaka Davorina Terstenjaka. Modrinjakovih pesmi trinajst. Od pokojnega Krempeljna so v avtografijski dve: „pesem od svetega Kirila in Metuda“ v dvanaest strokih. Če se državnega pravika zelo ne bojite, vam jo drage volje pošljem! Druga pesem pa ima naslov: pozvon cesara Maksimiliana I. Morebiti je ta poslednja njegovej zgodovini že natisnena.

Panegiričnih pesmi sem našel s sledičimi naslovi: „na cesarja Franca“, — „ob godu časti vredniga Janeza Kersnika učenika osme šole, zložena od Krajske osmošolske mladosti 1831 leta“, — „hvalepolni občutleji ob odhodu premisljivega gospoda Avgustina V. (?) škofa iz Ljubljane v Sošberg“, — „dekanu Vovku v Čornomlju leta 1844“. Avktor pri nobeni teh pesmi ni imenovan.

Mnogo pesmi je spevanih v hrvaško-slovenskem narečju in spisanih v bohoričici, od koga so, to bog ve! našel sem tudi kakšnih dvesto pušic naprenih na St. Vraza samega. Podpisane so od: „stražnika pri velikih vratih naše male slovesnosti“. Prav za prav to niso več pušice, ampak sulice, tako debele so.

Več pa kot izvirnih zadržuje rokopis prevedenih pesmi, in sicer ima prevodov skor iz vseh evropskih jezikov. Ana-kreontovih bo kakih trideset, — Katulovih je tudi nekoliko; — en kos georgikona; — tri pesmi iz Chr. Schmidtovih: Blüthen; — die Todtenwache od Huberja poslovenil A. L. (?); — Erlkönig; — die Bürgschaft; — die Spinnerin; — prevodi srbskih narodnih pesmi; — nekoliko Jan Kolarovih; — prevodi iz Karamzinove Aglaje; — iz Kamenskoga; — III. liber (inferno) Dantejeve divina komedia; — nekoliko Petrarkovih sonetov; — iz angleškega od lorda Birona; — en sešitek ima napis: „Romances espagnoles traducidas en sloven por J. Stanko (Jakob Vraz)“, — celo eno škipetarsko sem našel v originalu in prevodu. Naj več teh prevodov bi jaz prisodil ali St. Vrazu samemu, ali pa — naslanjajoč se na eno kratko opazko — dr. Fr. (Vladimiru) Miklošiču tačas profesorju modroslovja na graškem vseučilišču. Naletel sem tudi na en par Prešernovih pesmi v avtografijski.

V prozi je izvirno spisan, in sicer v nemškem jeziku, opis slovenske narodne nošnje. V tem opisu se neimenuvati pisatelj poziva na slike, katerih pa v rokopisu nisem našel. V enem konceptu privatnega pisma napominja St. Vraz, da je dr. Štefan (Godenin) Kočevar „izvadil više ljubkih pesmicah v svome pgnarečju. (Ali se pod tem imajo razumevati narodne ali umetne pesmi, na to bi nam gospod dohtar sam naj bolje razjasnjen je dati mogel.) Sada — veli nadalje St. Vraz — se zauzima sabiranjem onih zelinah, kojih se Slovenci služe u svojih različnih bolestitih, te popisuje i način liečenja slovenskega naroda. Čestiti imenjače, dajte, da vidimo vspeh vašega truda!

Prevodi v prozi so ti-le: „Cirkvica (Waldkapelle) pripoved poslovenil St. Vraz“, — „Kanarek povest iz pisem Kristofa Schmidta poslovenčena od F. Miklošiča“. Ta precej obsežna povest je tako na čisto spisana (v bohoričici) da bi se mogla koj v tiskarnico nesti. — „Izgubljeno dete“, poslovenil Bal. Vidosl. Štuhec“ je tudi precej dolga povest.

To je v kratkem sadržaj St. Vrazove slovenske literarne zapuščine. (Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca junija.

V hiši in dvoru. Škudnj in žitnice se morajo dobro zeznažiti in prevetrili, zrnje premetati, sirovo maslo se mora delati in iz njega maslo.

V hlevih. Hlevi se morajo marljivo snažiti gnoj vsaki dan izmetati (zarad zelene klaje); konji in goveda se morajo

*) Popravek. St. Vraz je umrl že leta 1851 pa ne 1861 kakor je v 21. listu rečeno. Vred.